

Lerch, Matyáš: About Matyáš Lerch

Vlasta Mádllová
Matyáš Lerch (1860-1922)

Akademický bulletin 15.12.2010, str. 33

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/501898>

Terms of use:

© Akademie věd ČR, 2013

Institute of Mathematics of the Czech Academy of Sciences provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This document has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library*
<http://dml.cz>

MATYÁŠ LERCH

(1860–1922)

V únoru letošního roku uplynulo 150 let od narození světově uznávaného matematika Matyáše Lercha, který se narodil 20. února 1860 v Milínově na Sušicku v rodině drobného zemědělce Vojtěcha Lercha. V šesti letech utrpěl vážný úraz levé nohy, jehož následkem mohl chodit pouze s pomocí jedné hole. Obecnou školu v Sušici, kam se rodina mezitím přestěhovala, proto začal navštěvovat až v devíti letech. Po skončení měšťanské školy nastoupil krátce v továrně Františka Scheinosta v Sušici, kde se měl stát úředníkem.

Matyáš Lerch se však rozhodl pro další studium; nejprve na reálném gymnáziu v Plzni, kde vzhledem k mimořádně dobrým výsledkům přijímacích zkoušek nastoupil přímo do pátého ročníku, a po dvou letech na rakovnické reálce, kde roku 1880 maturoval. Již během středoškolských studií se věnoval matematice a studoval tehdy dostupnou literaturu.

Na podzim téhož roku se zapsal jako řádný posluchač inženýrského stavitelství na pražskou českou techniku, kde studoval mimo jiné u profesorů Eduarda Weyra či Gabriela Blažka. Ve školním roce 1882–1883 se jako mimořádný posluchač zapsal také na českou univerzitu a německou techniku. Na německé technice navštěvoval Grünwaldovy přednášky o matematické analýze a na české univerzitě v Praze se účastnil přednášek a cvičení J. F. Studničky. Studia dokončil ve školním roce 1884–1885 na univerzitě v Berlíně, což mu umožnilo státní stipendium ve výši 800 zlatých. Jeho učiteli byli mimo jiné J. L. Fuchs, K Weierstrass a L. Kroecker, který Lercha výrazně ovlivnil v další práci.

Největší vliv však měl na M. Lercha E. Weyr. I Lerchova první práce *Příspěvek k teorii kuželoseček*, kterou uveřejnil jako posluchač druhého ročníku v *Časopise pro pěstování matematiky a fyziky*, byla věnována geometrii.

O rok později se habilitoval a stal se soukromým docentem na české technice v Praze, na níž působil zároveň jako asistent prof. E. Weyra, později prof. G. Blažka a suplent matematiky. Déle než čtyři roky suploval přednášky prof. G. Blažka, který byl v té době poslancem říšské rady.

V období desetiletí 1886–1896 uveřejnil více než 110 vědeckých prací v domácích, ale i v zahraničních renomovaných časopisech. Uznání se jeho vědecké práci dostalo i od vynikajícího francouzského matematika Ch. Hermita.

V roce 1896 přijal nabídku jmenování řádným profesorem matematiky na univerzitě ve švýcarském Freiburgu. Přestože byl již v této době světově uznávaným matematikem, na profesuru na některé z českých vysokých škol čekal až do roku 1906, kdy byl jmenován řádným profesorem matematiky na české

technice v Brně. Působil zde až do roku 1920, kdy přešel na nově zřízenou Masarykovu univerzitu v Brně jako její první řádný profesor matematiky.

Těžiště jeho práce (je autorem více než dvou set prací) spočívalo v matematické analýze, především v oblasti témat teorie nekonečných řad, obecné teorie funkcí, teorie funkce gamma, teorie funkcí eliptických a integrálního počtu. Kromě analýzy dosáhl vynikajících úspěchů také v teorii čísel, což dokládá Velká cena francouzské Akademie věd z roku 1900 za pojednání *Essais sur le calcul du nombre des classes de formes quadratiques binaires aux coefficients entiers*. Pozornost věnoval také otázkám z geometrie, které se věnoval z počátku své kariéry a poté v posledním období své vědecké činnosti.

Na mezinárodním vědeckém poli patřil mezi nejznámější reprezentanty české vědy, což dokládá nejen zmíněná Velká cena pařížské akademie a navrzení za jejího člena, ale i jeho členství v Královské společnosti věd v Lutychu a četné kontakty s významnými zahraničními matematiky.

Po svém návratu do Čech v roce 1906 získal uznání i doma. V roce 1907 byl zvolen čestným členem Jednoty českých matematiků a fyziků, v roce 1909 obdržel čestný doktorát filozofie na pražské univerzitě. Dopisujícím členem České akademie věd a umění byl již od roku 1890, v roce 1893 byl zvolen jejím mimořádným a v roce 1921 řádným členem. Mimořádným členem Královské české společnosti nauk se stal v roce 1893.

Matyáš Lerch trpěl několik let silnou cukrovkou; zemřel na zápal plic 3. srpna 1922 při prázdninovém pobytu v Sušici.

Studiem Lerchova díla se později začal na Přírodovědecké fakultě MU v Brně systematicky zabývat Seminář pro studium díla M. Lercha pod vedením profesora Otakara Borůvky (1945–1949); obnoven byl v letech 1952–1956 v rámci Ústředního ústavu matematického a po vzniku Československé akademie věd Matematického ústavu ČSAV. ■

VLASTA MÁDLOVÁ,
Masarykův ústav a Archiv AV ČR, v. v. i.